

ROBERT TALAGA

AKTYWNA POLITYKA ZATRUDNIENIA W AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ W LATACH 2002-2006

I. WSTĘP

Wraz z transformacją ustrojową, wejściem na tory gospodarki rynkowej i zdynamizowaniem zmian społeczno-gospodarczych, w ostatniej dekadzie ubiegłego wieku ujawniło się wiele zjawisk niewidocznych w poprzednim systemie, w szczególności bezrobocie. W warunkach szybko zmieniających się potrzeb rynku pracy, zarówno przed, jak i po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, niezwykle trudnym wyzwaniem okazało się wypracowanie właściwych metod i narzędzi skutecznej walki z bezrobociem. Z tego względu polityka państwa na rynku pracy, mająca na celu ograniczanie niedopasowania pomiędzy popytem a podażą, nabrała kluczowego znaczenia.

Celem artykułu jest analiza i ocena aktywnej polityki zatrudnienia realizowanej w aglomeracji poznańskiej w przełomowym okresie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Na tle głównych celów i kierunków krajowej oraz regionalnej polityki zatrudnienia, skali i struktury bezrobocia w aglomeracji poznańskiej oraz wysokości wydatków przeznaczonych na aktywne programy wspierania rynku pracy, podjęta zostanie próba oceny efektywności wykorzystania środków publicznych i trafności podjętych przedsięwzięć. Na tej podstawie sformułowane zostaną wnioski i postulaty dotyczące dalszych działań na rynku pracy, wpisujących się w europejską politykę zatrudnienia i umożliwiających korzystanie ze strumieni finansowych przeznaczonych na jej realizację.

II. POLITYKA ZATRUDNIENIA W POLSKICH DOKUMENTACH RZĄDOWYCH

Polska polityka wzrostu zatrudnienia i ograniczenia skutków bezrobocia wpisała się w europejską politykę przyjętą w Strategii lizbońskiej¹. W styczniu 2001 r. Rada Ministrów RP oraz Komisja Europejska podpisały dokument pod nazwą: Wspólna ocena założeń polskiej polityki zatrudnienia (Joint Assessment

¹ M. J. Radło, *Strategia lizbońska. Konkluzje dla Polski*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2002, s. 18.

of Employment Priorities in Poland – JAP), mający programowe znaczenie dla prac planistyczno-projektowych w dziedzinie zatrudnienia. W dokumencie tym położono nacisk na zwalczanie nierównowagi na rynku pracy, przy założeniu, że bezrobocie wykazuje cechy strukturalne, a niski wskaźnik aktywności zawodowej jest związany z reintegracją zawodową pracowników opuszczających restrukturyzowane firmy i sektory.

Wspólna ocena założeń polskiej polityki zatrudnienia oraz inne strategiczne dokumenty dotyczące polityki społecznej i rynku pracy pozwoliły stworzyć tzw. ramy odniesienia polityki zatrudnienia, które wyznaczyły kontekst wsparcia zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

W styczniu 2002 r. Rada Ministrów przyjęła własną strategię gospodarczą „Przedsiębiorczość-Rozwój-Praca”, której celami były: stopniowy powrót na ścieżkę co najmniej 5% wzrostu PKB, aktywizacja zawodowa społeczeństwa, zwiększenie zatrudnienia oraz skuteczna absorpcja funduszy europejskich.

W lutym 2003 r. Rada Ministrów przyjęła Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006, integrujący rządową politykę rozwoju opartą na strategiach sektorowych i regionalnych, służących wzmocnieniu spójności społeczno-gospodarczej kraju. W ten sposób Narodowy Plan Rozwoju uwzględnił kierunki strategiczne, sformułowane w średniookresowych dokumentach rządowych. W dziedzinie zatrudnienia dokument uwzględniał główne założenia Europejskiej strategii zatrudnienia, koncentrujące się na uznaniu, że rynek pracy powinien odzwierciedlać potrzeby dynamicznej gospodarki rynkowej i odpowiadać na potrzebę posiadania mobilnych i wykwalifikowanych kadr.

Działania na rzecz zatrudnienia zostały uszczegółowione w Podstawach wsparcia Wspólnoty 2004-2006, przyjętych przez Radę Ministrów w grudniu 2003 r. i zatwierdzonych przez Komisję Europejską w czerwcu 2004 r. Dokument położył nacisk na zwiększanie poziomu zatrudnienia i wykształcenia oraz konieczność rozwoju zasobów ludzkich. Podkreślił również wagę zwiększania efektywności instrumentów polityki rynku pracy oraz poprawy usług pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego, a także zakładał uruchomienie działań aktywizujących określone grupy szczególnie zagrożone na rynku pracy.

W celu wdrożenia przygotowanych planów, 21 września 2004 r. Rada Ministrów przyjęła Krajowy plan działań na rzecz zatrudnienia, wskazując instrumenty prawne służące rozwiązaniu lokalnych problemów społeczno-gospodarczych. Dokument stworzył podstawy do zwiększenia efektywności takich priorytetów polityki, jak: ograniczenie bezrobocia, wzrost zatrudnienia i rozwój zasobów ludzkich poprzez poprawę funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia, pełne wykorzystanie partnerstwa społecznego z jednostkami samorządu terytorialnego oraz długoterminowe i stabilne finansowanie polityki rynku pracy przy uwzględnieniu synergii działań niwelujących podziały sektorowe i resortowe.

25 kwietnia 2006 r. Rada Ministrów zaakceptowała Sprawozdanie roczne z realizacji Krajowego planu działań na rzecz zatrudnienia na 2005 rok, opracowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej².

² Mimo znacznego postępu nie został osiągnięty główny cel, czyli obniżenie stopy bezrobocia do 15% (w III kwartale 2005 r. obniżyła się jedynie do 17,4%). W zakresie wzmocnienia instytucji rynku pracy

W tym samym czasie UE, dla zdynamizowania Strategii lizbońskiej, zobowiązała kraje członkowskie do przygotowywania trzyletnich Krajowych programów reform (KPR). Rolę koordynatora procesu lizbońskiego w Polsce powierzono Ministrowi Gospodarki, który jednocześnie był odpowiedzialny za przygotowanie, koordynację wdrażania oraz monitorowanie KPR.

27 grudnia 2005 r. Rada Ministrów przyjęła Krajowy program reform na lata 2005-2008 na rzecz realizacji Strategii lizbońskiej. Ten strategiczny dokument został oparty na przedstawionych przez Komisję Europejską Zintegrowanych wytycznych na lata 2005-2008, które połączyły Ogólne wytyczne polityki gospodarczej (Broad Economic Policy Guidelines) oraz Wytyczne w sprawie zatrudnienia (Employment Guidelines). Dla osiągnięcia celów zakładanych do 2008 r. w obszarze polityki rynku pracy przewidziano coroczną konkretyzację działań poprzez Krajowe plany działań na rzecz zatrudnienia (KPDZ).

25 kwietnia 2006 r. Rada Ministrów zaakceptowała Krajowy plan działań na rzecz zatrudnienia na 2006 rok, którego celem stało się zwiększenie zatrudnienia i ograniczenie bezrobocia wraz z zainicjowaniem postępu w zakresie jakości kształcenia.

W maju 2007 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej sporządził Sprawozdanie z realizacji Krajowego planu działań na rzecz zatrudnienia za 2006 rok³.

III. POLITYKA ZATRUDNIENIA W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM

W lipcu 2000 r. Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił Strategię rozwoju województwa wielkopolskiego⁴, odnoszącą się do polityki zwiększenia zatrudnienia, kładąc nacisk na tworzenie możliwości optymalnego rozwoju struktur wewnętrznych województwa, tworzenie impulsów rozwojowych dla otoczenia, a także na konieczność działań w zakresie rozwoju zasobów ludzkich i podjęcie współpracy między organami rządowymi, samorządowymi i społeczeństwem, w szczególności ze względu na wspólne starania o pozyskanie europejskich środków pomocowych. W dokumencie wyeksponowana została potrzeba porządkowania rynku pracy i poprawy stanu wykorzystania zasobów ludzkich, mająca znaleźć odzwierciedlenie w dążeniu do ograniczania bezrobocia, wzrostu wydajności pracy i w konsekwencji konkurencyjności całego regionu.

podkreślono trzykrotny wzrost liczby instytucji tego typu, natomiast w zakresie rozwoju aktywnych polityk rynku pracy na poziomie regionalnym i lokalnym zwrócono uwagę na zwiększenie wydatków Funduszu Pracy z 14,4% w 2004 r. do 29,0% w 2005 r. oraz wzrost wydatków na jednego bezrobotnego z 428,2 zł do 663,6 zł.

³ Na podstawie nadesłanych informacji sprawozdawczych ustalono, że zakładane cele, mierzone wskaźnikami zatrudnienia i stopą bezrobocia, zostały w pełni zrealizowane, a osiągnięcie tak dobrych wskaźników było możliwe dzięki większemu niż zakładano wzrostowi PKB (6,1% przy zakładanym w ustawie budżetowej na 2006 r. 4,3%).

⁴ Uchwała Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z 10 lipca 2000 r., Nr XXVI/386/2000.

Uzupełnieniem Strategii rozwoju województwa w zakresie rynku pracy stała się Strategia rozwoju zatrudnienia województwa wielkopolskiego na lata 2004-2006, oparta na: Europejskiej strategii zatrudnienia, Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004-2006, Narodowej strategii wzrostu zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w latach 2000-2006, a dodatkowo uwzględniająca Wojewódzką strategię rozwoju pomocy społecznej, Strategię rozwoju oświaty w województwie wielkopolskim oraz Strategię rozwoju województwa – Kształtowanie rynku pracy – Program gospodarowania zasobami ludzkimi.

Priorytetem Strategii rozwoju zatrudnienia województwa wielkopolskiego na lata 2004-2006 uczyniono zwiększanie poziomu zatrudnienia i wykształcenia poprzez działania mające na celu poprawę zatrudnialności, rozwój przedsiębiorczości, poprawę zdolności adaptacji przedsiębiorstw i ich pracowników do warunków rynku, wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy przy jednoczesnym obniżaniu kosztów pracy, zmniejszanie barier administracyjnych, zwiększanie elastyczności i mobilności zawodowej pracowników, zwiększanie dostępu do wykształcenia oraz koncentrację polityki społecznej na najbardziej dynamicznych grupach pracowników. Założono, że działania na rynku pracy będą finansowane ze środków: Funduszu Pracy, samorządów terytorialnych oraz funduszu przedakcesyjnego (PHARE), a po przystąpieniu Polski do UE będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), a także z inicjatyw wspólnotowych (INTERREG) oraz (EQUAL)⁵. Wdrożenie działań skierowanych na rozwój zasobów ludzkich, finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), zaplanowano w ramach Sektorowego programu operacyjnego „Rozwój zasobów ludzkich” (SPO RZL) oraz Zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego (ZPORR).

W zakresie rozwoju zasobów ludzkich jeszcze przed akcesją Polski do Unii Europejskiej Wielkopolska zaplanowała wykorzystanie funduszy przedakcesyjnych, przeznaczonych na przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój przedsiębiorczości poprzez szkolenia, doradztwo personalne oraz działania na rzecz rozwoju zatrudnienia w regionie. Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu w ramach programu PHARE 2001 „Spójność społeczno-gospodarcza” realizował aktywne programy przeciwdziałania bezrobociu wśród młodzieży, absolwentów, osób niepełnosprawnych oraz kobiet powyżej 35 roku życia, popularyzował przedsiębiorczość wśród osób rozpoczynających działalność gospodarczą oraz promował potencjał adaptacyjny małych i średnich przedsiębiorstw. Natomiast w ramach programu PHARE 2003 „Spójność społeczno-gospodarcza WUP” stymulował reorientację zawodową osób zagrożonych bezrobociem, bezrobotnych oraz osób zamieszkałych na terenach wiejskich, doskonalił kadry MŚP, a także wspierał osoby rozpoczynające działalność gospodarczą oraz chcące pozyskiwać środki pomocowe.

⁵ P. Tworos, *Pomoc Unii Europejskiej dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej w latach dziewięćdziesiątych*, w: *Droga do funduszy strukturalnych Unii Europejskiej*, PARP, Warszawa 2000, s. 28-36.

IV. BEZROBOCIE W AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ

Aglomeracja poznańska obejmuje Poznań, posiadający status miasta na prawach powiatu, oraz powiat poznański, w skład którego wchodzi 17 gmin otaczających miasto. Pomimo lepszej sytuacji niż w innych województwach, problemy związane z bezrobociem dotknęły również Wielkopolskę, a zadania stojące w tym zakresie przed lokalnym samorządem okazały się również niełatwe.

Jakkolwiek łączna liczba ludności zamieszkującej miasto Poznań i powiat poznański w latach 2002-2006 w zasadzie nie uległa większym zmianom, to jednak w aglomeracji poznańskiej ujawniła się tendencja do stopniowego przyrostu liczby mieszkańców gmin powiatu poznańskiego i spadku liczby ludności zamieszkującej Poznań. Zaobserwowane zjawisko, związane z migracją ludności z terenu miasta do gmin powiatu, jest skutkiem zarówno poprawy statusu majątkowego części społeczeństwa, jak i niższymi kosztami utrzymania poza Poznaniem. Takie migracje są zjawiskiem powszechnie występującym w krajach rozwiniętych i dlatego należy spodziewać się, że wraz z rozwojem aglomeracji i utworzeniem między innymi zintegrowanego systemu komunikacji łączącej Poznań z gminami powiatu, będą także rosnąć⁶. Na takim tle można rozpatrywać tendencje występujące na rynku pracy w aglomeracji poznańskiej.

W latach 2002-2006 zdecydowanie zmniejszyła się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne – z 32 990 osób w grudniu 2002 r. do 23 992 osób w grudniu 2006 r.

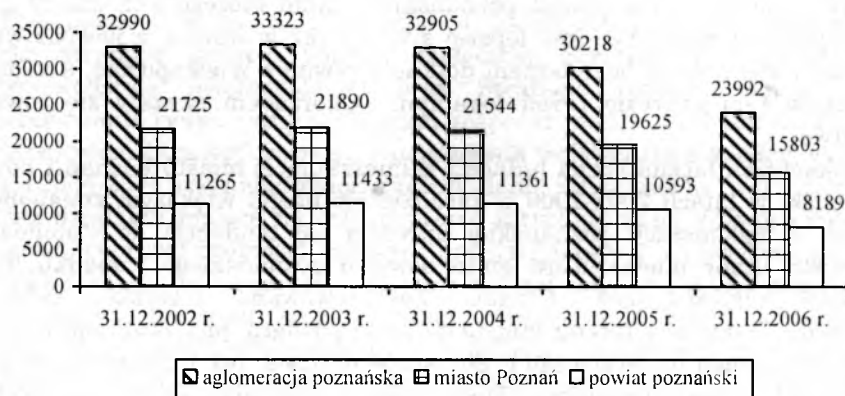
Wraz ze spadkiem liczby osób bezrobotnych zmieniła się także struktura bezrobocia w poszczególnych grupach wiekowych. Największy spadek liczby bezrobotnych zanotowano w grupie osób w wieku od 18 do 24 lat (z 28% do 13,5%). Bezrobotni w wieku od 25 do 34 lat proporcjonalnie tworzyli grupę o podobnej wielkości wśród wszystkich osób pozostających bez pracy (niewielki wzrost z 26,25% do 27%). W ogólnej liczbie bezrobotnych zmalała grupa osób w wieku od 35 do 44 lat (spadek z 21,51% do 19,3%). Stało się to jednak kosztem pozostałych grup wiekowych bezrobotnych, które proporcjonalnie powiększyły się, w tym: grupa osób pomiędzy 44 a 54 rokiem życia z 21,4% do 31,1%, grupa pomiędzy 54 a 59 rokiem życia z 2,18% do 7,8%, a grupa osób w wieku pomiędzy 60 a 64 rokiem życia z 0,31% do 1,3%.

Ponadto należy podkreślić, że proporcje przedstawione dla aglomeracji poznańskiej stanowią konsekwencje tendencji obserwowanych w strukturze wiekowej bezrobotnych miasta Poznania i powiatu poznańskiego. Istotną różnicę można jednak zaobserwować wśród bezrobotnych w wieku od 18 do

⁶ Pierwszy krok w tym kierunku został wykonany wraz z podpisaniem 15 maja 2007 r. przez Starostę Poznańskiego, Prezydenta Miasta Poznania oraz Wojewodę Wielkopolskiego i Marszałka Województwa Wielkopolskiego porozumienia o współpracy pomiędzy samorządami aglomeracji poznańskiej. Obecnie nie ma więc większych przeszkód, aby dobre praktyki w tym zakresie były przenoszone na lokalny grunt m.in. z regionu hannowerskiego, utworzonego w 2001 r. z połączenia administracji powiatu Hannover i miasta Hannover, będącego samorządowym partnerem powiatu poznańskiego, który w ostatniej dekadzie wypracował wzorcowy model współpracy w zakresie zintegrowanego transportu lokalnego.

Wykres 1

Liczba osób pozostających bez pracy w aglomeracji poznańskiej w latach 2002-2006

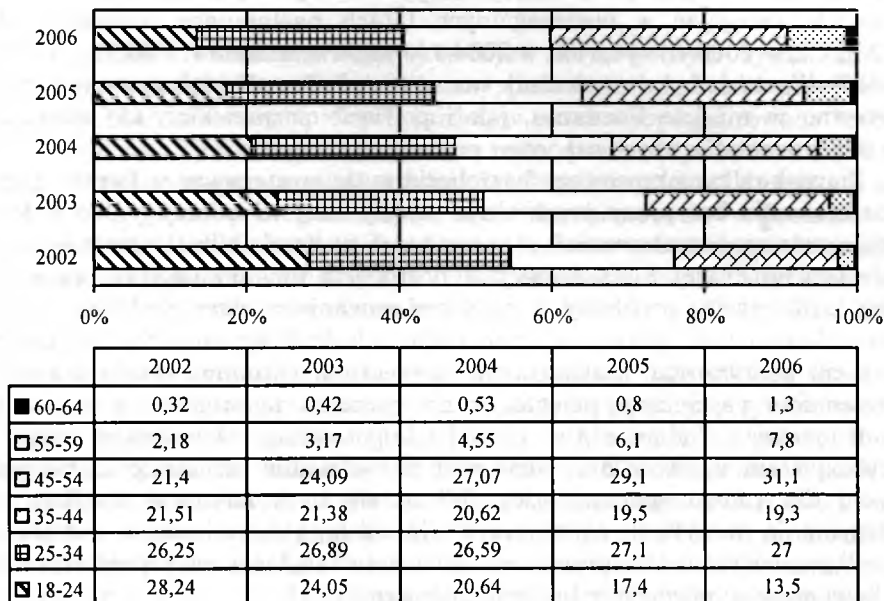
Źródło: opracowanie własne na podstawie miesięcznych raportów PUP w Poznaniu publikowanych w „Biuletynie Powiatu Poznańskiego”.

24 lat. W odniesieniu do tej grupy wyraźnie widać gorszą sytuację w powiecie poznańskim, gdzie pomimo korzystnych tendencji, bezrobocie w rozpatrywanym okresie spadło z 32,3% do 16,4%, podczas gdy na terenie Poznania zmniejszyło się z 26,14% do 12%. Z kolei udział grupy bezrobotnych w wieku od 25 do 34 lat był większy na terenie miasta Poznania, gdzie utrzymywał się na prawie niezmiennym poziomie (spadek z 27,66% do 27,6%) niż na terenie powiatu poznańskiego, gdzie udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych był minimalnie mniejszy, lecz wzrósł z 23,51% do 25,9%.

Jeżeli chodzi o wykształcenie osób pozostających bez pracy, to w analizowanym okresie dominującą pozycję zajmowała grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym lub podstawowym stanowiąca od 36,49% do 37,7% ogólnej liczby bezrobotnych. Pomimo lekkich wahań, na niezmiennym poziomie utrzymała się również grupa osób z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym, stanowiąca na początku i na końcu okresu 18,2% ogółu. Znacząco zmniejszyła się natomiast grupa osób z wykształceniem zawodowym – z 30,15% do 23,9%, przy czym zjawisko to przybrało na sile wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej i w części było związane z emigracją zarobkową wykwalifikowanej siły roboczej oraz zwiększonym, w wyniku wzrostu gospodarczego, dwukrotnie wyższym niż średnia krajów dawnej UE, popytem na tego typu pracowników na krajowym rynku pracy. Zwiększył się natomiast udział grupy osób z wyższym wykształceniem – z 7,75% do 10,5% oraz osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – z 7,4% do 9,6%. Ostatnia tendencja mogłaby być niepokojąca, gdyby nie fakt, że znacząco obniżyła się ogólna liczba osób pozostających bez pracy.

Wykres 2

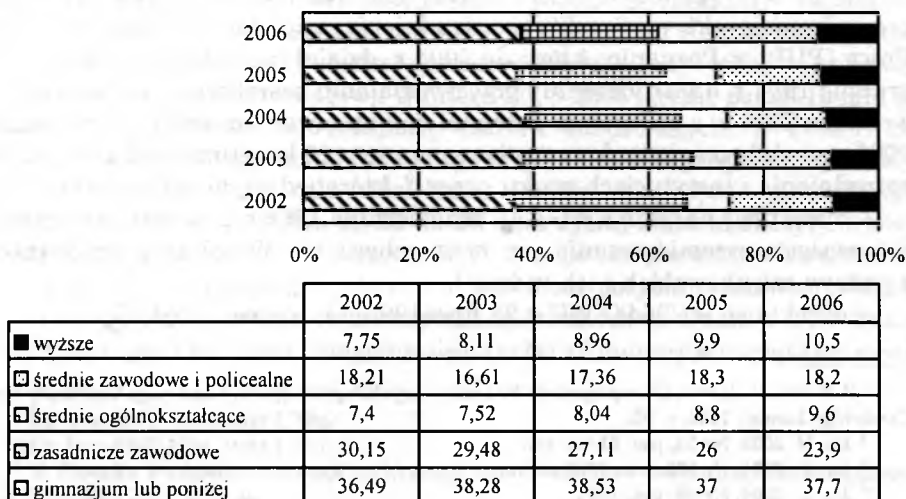
Procentowy udział grup wiekowych wśród bezrobotnych w aglomeracji poznańskiej w latach 2002-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MGIP.01.

Wykres 3

Struktura wykształcenia osób pozostających bez pracy w aglomeracji poznańskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MGIP.01.

Pomimo spadku ogólnej liczby osób pozostających bez pracy, ujawniło się niekorzystne zjawisko, jakim był wzrost liczby osób długotrwale pozostających bez pracy. W konsekwencji wśród osób pozostających bez pracy w aglomeracji poznańskiej systematycznie wzrastał procentowy udział długotrwale bezrobotnych, osiągając w poszczególnych latach następujący poziom: w 2002 – 35,22%, w 2003 r. – 44,37%, w 2004 r. – 45,04%, w 2005 r. – 56,1%, w 2006 r. – 58%. Warto dodać, że wskaźnik ten wzrastał niemal w takim samym tempie zarówno w mieście Poznaniu, jak i powiecie poznańskim, nie różniąc się w każdym roku o więcej niż jeden procent.

Zjawisko długookresowego bezrobocia może występować w formie ciągłego pozostawania bez pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy albo w formie wielokrotnego pozostawania bez pracy, które w okresie kilku lat trwa łącznie 12 miesięcy lub dłużej. Konsekwencjami bezrobocia długotrwałego są: pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacja, poczucie obniżenia pozycji w społeczności lokalnej, ograniczenie uczestnictwa w życiu politycznym, kulturalnym i społecznym, któremu często towarzyszy dyskomfort psychiczny polegający na poczuciu bezsilności, a nawet beznadziejskości⁷. Jednocześnie skutki długotrwałego bezrobocia stają się niebezpieczne zarówno dla rodzin osób bezpośrednio pozostających bez pracy, jak i dla całego społeczeństwa. Wiąże się to z kosztami zasiłków oraz utrzymania instytucji zajmujących się obsługą bezrobotnych (wyplacanie zasiłków, pośrednictwo pracy, organizowanie szkoleń i robót publicznych), co z kolei stanowi obciążenie budżetu państwa.

V. POLITYKA ZATRUDNIENIA NA TERENIE AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ

Na terenie aglomeracji poznańskiej monitorowaniem rynku pracy oraz prowadzeniem aktywnej polityki zatrudnienia zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy (PUP) w Poznaniu, który do 2004 r. działał na podstawie ustawy z 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu⁸ oraz ustawy z 18 września 2001 r. o ułatwieniu zatrudnienia absolwentom szkół⁹. Z początkiem 2005 r. zostały one jednak zastąpione ustawą z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁰, która wdrożyła jednocześnie:

– dyrektywę 68/360/EWG z 15 października 1968 r. o zniesieniu restrykcji dotyczących przemieszczania się oraz pobytu we Wspólnocie pracowników z państw członkowskich i ich rodzin¹¹,

– dyrektywę 90/364/EWG z 28 lipca 1990 r. o prawie pobytu¹²,

⁷ P. Kelvin, J. Jarret, *Unemployment. Its social – psychological effects*, Cambridge University Press, Cambridge-London 1985, s. 25.

⁸ Dz. U. 2003, Nr 58, poz. 514 ze zm.

⁹ Dz. U. 2001, Nr 122, poz. 1325 ze zm.

¹⁰ Dz. U. 2004, Nr 99, poz. 1001.

¹¹ Dz. Urz. EWG 1968, seria L 257.

¹² Dz. Urz. EWG 1990, seria L 180.

– dyrektywy 90/365/EWG z 28 lipca 1990 r. o prawie pobytu pracowników i osób prowadzących działalność na własny rachunek, którzy zakończyli działalność zawodową¹³,

– dyrektywę 93/96/WE z 29 października 1993 r. o prawie pobytu studentów¹⁴.

Nowa ustawa wzmocniła rolę aktywnych form polityki rynku pracy i położyła większy nacisk na dialog społeczny, partnerstwo na rynku pracy oraz wspieranie lokalnych i regionalnych inicjatyw przez wyspecjalizowane instytucje rynku pracy. Tym samym w strukturze zadań powiatowych urzędów pracy punkt ciężkości został przesunięty z działań o charakterze dystrybucyjnym na inicjatywy aktywnie przeciwdziałające zjawisku bezrobocia¹⁵. Znalazło to odzwierciedlenie w wydatkach PUP w Poznaniu, który proporcjonalnie zwiększał kwoty przeznaczone na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu (w 2002 r. – 2,04% wszystkich środków, w 2003 r. – 13,24%, w 2004 r. – 11,48%, w 2005 r. – 25,10%, a w 2006 r. – 23,71%).

Należy jednak zaznaczyć, że w badanym okresie miały miejsce znaczne wahania kwot środków przeznaczonych na aktywną politykę rynku pracy. W 2002 r. przeznaczono na ten cel 2 450 400,00 zł, ale już rok później miały miejsce olbrzymi wzrost nakładów do wysokości 17 669 300,00 zł. W 2004 r. środki budżetowe przeznaczone na ten cel spadły do poziomu 12 910 900,00 zł, natomiast w 2005 r. wzrosły do kwoty 14 269 900,00 zł. W 2006 r., niestety, znowu spadły do poziomu 11 875 100,00 zł. Jednocześnie bardzo dynamicznie zmieniała się struktura wydatków na aktywne formy zwalczania bezrobocia.

Tak znaczne środki przeznaczone na aktywizację rynku pracy miały zahamować rosnące bezrobocie (ponad 20% w skali kraju) i przygotować instytucje rynku pracy do zarządzania środkami w ramach funduszy europejskich¹⁶. W całym analizowanym okresie wyraźnie widoczny był zwiększający się wachlarz usług świadczonych przez PUP w Poznaniu. Pomoc realizowana była w formie szkoleń, prac interwencyjnych (refundacja pracodawcom części kosztów związanych z zatrudnieniem), robót publicznych (wsparcie zatrudnienia w celu reintegracji zawodowej i społecznej długotrwale bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem zawodowym) oraz aktywizacji zawodowej (staże zawodowe dla absolwentów). W latach 2003-2005 łącznie ponad 10 mln zł zostało przeznaczonych na refundację szkoleń młodocianych. W 2005 r. ze środków Funduszu Pracy na terenie całego kraju wdrożono program „Pierwszy Biznes”, który miał na celu udzielenie dotacji na podjęcie działalności gospodarczej osobom w wieku od 25 do 27 roku życia, które ukończyły szkołę wyższą w ciągu ostatnich 12 miesięcy. W 2006 r. po raz pierwszy w strukturze wydatków PUP w Poznaniu pojawiła się również pozycja o nazwie „Wkład własny do projektów partnerskich współfinansowanych ze środków UE”. Taka konstrukcja ujawniła plany ubiegania się o środki z funduszy europejskich wraz

¹³ Dz. Urz. EWG 1990, seria L 180.

¹⁴ Dz. Urz. EWG 1993, seria L 317.

¹⁵ M. Danecka, *Bezrobocie i instytucje rynku pracy*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2005, s. 16-34.

¹⁶ E. Kornberger-Sokolowska, *Uwagi na temat nowych regulacji prawnych dotyczących dochodów i przychodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego*, „Samorząd Terytorialny” 2004, nr 9, s. 7-16.

Tabela 1

Procentowy podział środków przeznaczanych przez PUP w Poznaniu na najważniejsze aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w latach 2002-2006

Formy aktywizacji	2002	2003	2004	2005	2006
Szkolenia	25,12	10,66	16,73	16,43	17,00
Prace interwencyjne	9,14	3,82	5,44	3,98	3,70
Roboty publiczne	3,86	0,42	4,29	4,34	0,82
Aktywizacja zawodowa	61,86	30,02	41,23	39,7	4,059
Dofinansowanie do kredytów oraz pożyczki	-	17,82	-	-	-
Refundacja szkoleń młodocianych	-	33,45	24,93	10,08	-
Dofinansowanie działalności gospodarczej i świadczeń rolniczych	-	-	7,34	21,22	32,20
Ogólnokrajowy program „Pierwszy Biznes”	-	-	-	0,67	-
Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	-	-	-	3,47	2,71
Refundacja składek ZUS i dojazdów do pracy oraz opieki nad osobą zależną	-	-	-	0,07	1,26
Prace społecznie użyteczne	-	-	-	-	1,07
Wkład własny do projektów partnerskich współfinansowanych ze środków UE	-	-	-	-	0,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych raportów PUP w Poznaniu o rynku pracy w Poznaniu i powiecie poznańskim.

z innymi partnerami, co bardzo korzystnie może wpłynąć zarówno na lokalny rynek pracy, jak i na nowe doświadczenia w zakresie realizacji projektów dotyczących rynku pracy o zasięgu ponadregionalnym.

W 2002 r. rządowy program „Pierwsza praca” objął absolwentów z danego roku różnymi formami pomocy w celu umożliwienia im swobodnego poruszania się na rynku pracy. W ramach programu organizowano zajęcia informacyjno-doradcze, giełdy i targi pracy, szkolenia oraz warsztaty, podczas których doradcy zawodowi udzielali indywidualnych porad. Część zainteresowanych podpisała umowy absolwenckie, a część skierowano na staże absolwenckie. W pierwszym roku program cieszył się zainteresowaniem, uzyskując efek-

tywność przekraczającą 50%, co spowodowało, że był kontynuowany w latach następnych¹⁷.

W 2003 r. na bazie programu „Pierwsza praca” zorganizowano 361 miejsc pracy dla absolwentów oraz ponad 1500 staży zawodowych, które na terenie aglomeracji odbyły się w ramach lokalnych programów: „Moja gmina w Unii Europejskiej”, „Zielone miejsca pracy” oraz „Junior”. W ramach robót publicznych na rzecz ochrony środowiska PUP w Poznaniu podjął współpracę z gminami powiatu poznańskiego (Czerwonak, Pobiedziska, Murowana Goślina, Suchy Las, Swarzędz, Rokietnica, Kleszczewo, Kostrzyn, Komorniki). Po raz pierwszy zaplanowano również środki finansowe na refundację wynagrodzeń młodocianych pracowników w kwocie większej niż wszystkie środki przeznaczone na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w roku poprzednim¹⁸.

W 2004 r., w ramach wydatków na refundację wynagrodzeń, podjęto działania na rzecz zwiększenia środków bezpośrednio angażowanych przy wspomaganiu zatrudnienia oraz przeznaczonych na szkolenia bezrobotnych. W tym zakresie opracowano lokalne programy aktywizacji bezrobotnych oraz włączono aglomerację poznańską w realizację programów ogólnopolskich i wojewódzkich. W efekcie zrealizowano następujące programy lokalne: „Aktywizacja zawodowa młodzieży oraz osób długotrwale bezrobotnych”, „Szansa dla aktywnych” (staże zawodowe dla bezrobotnych), „Zielone wakacje” (staże dla bezrobotnych polegające na opiece nad dziećmi w okresie wakacyjnym zorganizowane we współpracy z Gminą Dopiewo), „Rolnik w Unii” (pomoc w pozyskiwaniu środków europejskich). W ramach wojewódzkiego programu „Rowy”, prowadzonego przez Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych – Inspektorat w Przeźmierowie, uruchomiono roboty publiczne mające na celu poprawę stanu melioracyjnego kanałów i wałów przeciwpowodziowych na terenie gmin: Rokietnica, Murowana Goślina, Komorniki, Swarzędz oraz Stęszew. Natomiast efektem współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa było włączenie się w ogólnopolski program, który uruchomił prace interwencyjne. Kontynuacja programu „Pierwsza praca” pozwoliła na uruchomienie 89 miejsc pracy dla absolwentów, a ponadto w ramach programów: „Szansa dla aktywnych”, „Rolnik w Unii Europejskiej”, „Zielone wakacje”, „Ekokariera” i „Junior” zorganizowano 1669 staży¹⁹.

W 2005 r. realizowane były dotychczasowe programy a równocześnie rozszerzono usługi oferowane na rynku pracy. W tym czasie włączono aglomerację poznańską w realizację ogólnopolskiego programu „Pierwszy biznes” (szkolenia dla bezrobotnych i dotacje na działalność gospodarczą). Kontynuowano również ogólnopolski program „Junior”, wojewódzki program „Rowy”, który tym razem objął gminy Swarzędz, Stęszew, Murowana Goślina, Kórnik, Kostrzyn, Pobiedziska, Mosina, Komorniki, Kleszczewo. Z rezerwy Ministra Gospodarki i Pracy udało się również uruchomić program „Pomagamy

¹⁷ Informacja o sytuacji na rynku pracy miasta Poznania i powiatu poznańskiego w 2002 roku, www.pup.poznan.pl.

¹⁸ Rynek Pracy w Poznaniu i Powiecie Poznańskim w 2003 roku, www.pup.powiat.poznan.pl.

¹⁹ Rynek Pracy w Poznaniu i Powiecie Poznańskim w 2004 roku, www.pup.poznan.pl.

aktywnym” (zwiększenie ilości dotacji na podjęcie działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne), a ponadto rozpoczęto program „Przedsiębiorczość (środki dla osób chcących stworzyć dla siebie stanowiska pracy poprzez podjęcie działalności gospodarczej oraz dla osób dążących do zmiany swojej sytuacji na rynku pracy poprzez utworzenie spółdzielni socjalnej po przeszkoleniu w Centrum Integracji Społecznej).

W 2006 r. środki, jakimi dysponował PUP w Poznaniu, pozwoliły przedstawić szeroką ofertę szkoleń i kursów zawodowych odpowiadających bieżącym potrzebom pracodawców, z której skorzystało 2327 osób bezrobotnym i poszukującym pracy. Aktywizacja zawodowa osób do 25 roku życia oraz absolwentów studiów wyższych, którzy nie ukończyli 27 roku życia objęła ogółem 1320 osób. W tym zakresie umowy stażowe podpisano z 593 pracodawcami, z których większość zadeklarowała zatrudnienie po zakończeniu stażu, co pozytywnie wpłynęło na efektywność końcową. Udało się również uruchomić tzw. przygotowanie zawodowe, pozwalające przywrócić aktywność zawodową osobom długotrwale bezrobotnym lub zdobyć doświadczenie zawodowe osobom bez kwalifikacji zawodowych (dla grupy 88 osób). Pomoc publiczna w postaci refundacji części kosztów związanych z zatrudnieniem osób bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych została udzielona 48 pracodawcom na organizację pracy dla 80 bezrobotnych. Kontynuowano również aktywizację zawodową niepełnosprawnych absolwentów w ramach programu „Junior”.

W wyniku porozumienia Starosty Poznańskiego, Prezydenta Miasta Poznania oraz przedstawicieli pozostałych gmin aglomeracji wprowadzono nową formę aktywizacji osób bezrobotnych – „Prace społecznie użyteczne” (możliwość świadczenia pracy w wymiarze 10 godzin tygodniowo przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku – podopiecznych ośrodków opieki społecznej). Na terenie gmin Kostrzyn, Komorniki, Swarzędz, Kórnik, Kleszczewo, Stęszew, Mosina kontynuowany był wojewódzki program „Rowy – Jesień’2006”. W tym okresie zrealizowano również lokalny program „Wspieramy aktywnych” oraz wdrożono program „Pomagamy przedsiębiorczym” (pomoc dla osób chcących stworzyć dla siebie stanowiska pracy poprzez podjęcie działalności gospodarczej). Aglomerację objęto wreszcie wojewódzkim programem „E-sołtys” (szkolenia dla młodzieży wiejskiej do 35 roku życia przygotowujące do rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz dotacje na założenie firmy).

Od maja 2004 r. PUP w Poznaniu rozpoczął realizację swoich zadań przy udziale funduszy strukturalnych. Do maja 2005 r. zrealizowane zostały dwa projekty.

Projekt „Wprowadzenie i utrzymanie młodzieży na rynku pracy” miał na celu zwiększenie szans zatrudnienia wśród absolwentów, którzy nie ukończyli 25 roku życia. Budżet projektu wyniósł 1 046 598 zł i w części został dofinansowany w ramach Działania 1.2 SPO RZL. Z kolei projekt „Przywrócenie i utrzymanie osób długotrwale bezrobotnych na rynku pracy” miał na celu zwiększenie szans ponownego zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych powyżej 25 roku życia, a przede wszystkim wzrost ich motywacji i wiary we własne siły. Budżet tego projektu wyniósł 223 889 zł i w części został dofinansowany w ramach Działania 1.3 SPO RZL.

W ramach realizacji obu projektów przeprowadzono usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy, szkolenia, staże i finansowano zatrudnienie subsydiowane dla 736 osób, a udział w nich umożliwił podjęcie zatrudnienia 322 osobom.

W 2005 r. rozpoczęto realizację kolejnych projektów z udziałem środków europejskich. Projekt „Lepszy start” miał na celu zwiększenie szans zatrudnienia wśród bezrobotnej młodzieży poniżej 25 roku, zarejestrowanej do 24 miesięcy oraz wśród bezrobotnych absolwentów wszystkich szkół w wieku do 27 roku pozostających bez pracy przez 12 miesięcy od ukończenia wyższej uczelni. Całkowite wydatki projektu wyniosły 1 954 538 zł – w części sfinansowane w ramach Działania 1.2 SPO RZL. W trakcie realizacji projektu w okresie od 1 czerwca 2005 r. do 31 maja 2006 r. wzięło w nim udział 612 osób, które skorzystały z takich form wsparcia, jak: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia, staże, kursy specjalistyczne oraz dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz konsultacje dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą²⁰.

Projekt „Powrót do pracy” miał na celu przeciwdziałanie i ograniczenie zjawiska długotrwałego bezrobocia poprzez przywrócenie do czynnego życia społeczno-zawodowego osób w wieku powyżej 25 roku życia, które były zarejestrowane jako trwale bezrobotne do 24 miesięcy. Całkowite wydatki projektu wyniosły 692 132 zł część z nich została sfinansowana w ramach Działania 1.3 SPO RZL. W trakcie realizacji projektu, w okresie od 1 czerwca 2005 r. do 31 maja 2006 r., wzięło w nim udział 250 osób, które skorzystały z takich form wsparcia jak: poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia i kursy zawodowe, zatrudnienie subsydiowane, przygotowanie zawodowe, doradztwo dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Projekt „Być aktywną” miał na celu pobudzenie aktywności zawodowej długotrwanie bezrobotnych kobiet powyżej 25 roku życia i pozostających bez pracy dłużej niż 24 miesiące. Projekt zrealizowano w okresie od 1 sierpnia 2005 r. do 31 maja 2007 r., przy współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Jego całkowite koszty wyniosły 827 742 zł – w części pokryto je ze środków unijnych w ramach Działania 1.6 SPO RZL. W ramach projektu prowadzono warsztaty aktywnego poszukiwania pracy, pośrednictwo pracy, szkolenia i kursy zawodowe, sfinansowano zatrudnienie subsydiowane oraz przygotowanie zawodowe. Po zakończeniu części projektu w 2005 r. część uczestniczek została skierowana do odbycia sześciomiesięcznego przygotowania zawodowego lub 12 miesięcznych prac interwencyjnych.

Na przeprowadzenie zakończonych projektów przeznaczono 2 616 356,48 zł, w tym 1 906 837,98 zł z EFS. Umożliwiło to rozpoczęcie pracy 247 beneficjentom oraz podjęcie działalności gospodarczej 46 osobom.

W 2006 r. przystąpiono również do realizacji kolejnych przedsięwzięć²¹.

²⁰ *Rynek pracy w Poznaniu i powiecie poznańskim w 2005 roku*, www.pup.poznan.pl.

²¹ *Ibidem*.

Projekt „Twój debiut” miał na celu zwiększenie zatrudnienia wśród młodzieży poniżej 25 roku życia, zarejestrowanej w okresie do 24 miesięcy oraz wśród bezrobotnych absolwentów w wieku do 27 lat, pozostających bez pracy przez 12 miesięcy od uzyskania dyplomu. Projekt realizowano od 3 kwietnia 2006 r. do 30 maja 2007 r. Na jego realizację zaplanowano 2 650 144,97 zł, z tego część z Działania 1.2 SPO RZL. W ramach projektu wdrożono pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia, staże oraz konsultacje dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą oraz przyznano dotacje na rozpoczęcie takiej działalności. W 2006 r. na staże skierowano 404 osoby, na szkolenia 246 osób, a 32 osobom przyznano dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Projekt „Moja szansa” miał na celu ograniczenie długotrwałego bezrobocia wśród osób w wieku powyżej 25 roku życia, które były zarejestrowane jako bezrobotne do 24 miesięcy. Projekt realizowany był od 1 sierpnia 2006 r. do 31 maja 2007 r. Jego wydatki oszacowano na 1 234 065,64 zł, w tym część sfinansowano w ramach Działania 1.3 SPO RZL. W projekcie przeprowadzono poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia i kursy zawodowe, zatrudnienie subsydiowane, przygotowanie zawodowe, doradztwo dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej oraz udzielono dotacji na ten cel. W 2006 r. na szkolenie skierowano 241 osób, na przygotowanie zawodowe – 9 osób, a 51 bezrobotnym przyznano dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Pomimo trudności kontynuowano projekt „Być aktywną”. Do końca 2006 r. warsztaty aktywnego poszukiwania pracy ukończyło 268 kobiet, 266 kobiet skorzystało z usług doradcy zawodowego, a 268 z usług pośrednika pracy. Na szkolenie skierowano 115 uczestniczek, a 40 z nich do odbycia przygotowania zawodowego. Na prace interwencyjne skierowano 11 kobiet, a 11 beneficjentkom przyznano jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Oprócz powyższych inicjatyw, PUP w Poznaniu, a także inne podmioty prywatne i publiczne na terenie aglomeracji poznańskiej, rozpoczęły realizację projektów dotyczących rynku pracy.

W tym zakresie Doradztwo Gospodarcze DGA, w ramach Działania 1.4. SPO RZL, rozpoczęło projekt „Kroki ku pracy – program aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych”. Do jego realizacji w okresie od 2 marca 2006 r. do 29 lutego 2008 r., zaproszono PUP w Poznaniu oraz Stowarzyszenie Organizatorów Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych OZON. Projekt przewiduje objęcie pomocą (poradnictwo zawodowe, warsztaty psychologiczne) grupę 600 osób o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności z województwa śląskiego, mazowieckiego oraz wielkopolskiego, które były zarejestrowane w urzędzie jako poszukujące pracy lub pozostawały bez pracy łącznie przez okres 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat. W 2006 r., w ramach projektu, z zaplanowanej do aktywizacji zawodowej grupy 150 osób z województwa wielkopolskiego pozyskano jedynie 90 osób niepełnosprawnych.

Z pomysłem partnerstwa wystąpił również Urząd Miasta Poznań, który w ramach Działania 1.6 SPO RZL uruchomił kompleksowy program doradczo-szkoleniowy „Szansa dla kobiet Poznania i powiatu poznańskiego”.

Do jego realizacji w okresie od 19 grudnia 2005 r. do 19 grudnia 2007 r. zaproszono Polską Federację Klubów Business & Professional Women, Demokratyczną Unię Kobiet, Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży w Poznaniu, Poznańskie Towarzystwo „Amazonki”, Polską Izbę Gospodarczą Importerów, Eksporterów i Kooperacji oraz PUP w Poznaniu. Program przewidywał udzielenie pomocy kobietom powracającym na rynek pracy po długiej nieobecności, kobietom z obszarów wiejskich, kobietom bezrobotnym poszukującym pracy oraz prowadzącym działalność gospodarczą lub chcącym ją rozpocząć, a także kobietom pracującym o niedostosowanych kwalifikacjach. W 2006 r. w projekcie udział wzięły 592 kobiety, a na 146 zaplanowanych staży zawodowych zorganizowano 47.

Urząd Miasta Poznania uruchomił również w ramach Działania 1.5 SPO RZL projekt „Reintegracja społeczno-zawodowa osób długotrwale bezrobotnych i bezdomnych w Poznaniu”, który realizowano w okresie od 1 września 2006 r. do 30 września 2007 r. przy udziale PUP w Poznaniu, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu, Ośrodka dla Bezdomnych nr 1, Wielkopolskiego Centrum Pomocy Bliźniemu „Monar-Markot” oraz Stowarzyszenia „Pogotowie Społeczne”. W ramach projektu pomoc w postaci doradztwa zawodowego, doradztwa psychologicznego, pośrednictwa pracy, szkoleń zawodowych, przygotowania zawodowego w miejscu pracy została udzielona osobom zarejestrowanych jako bezrobotne powyżej 24 miesięcy oraz bezdomnym. W 2006 r. wzięło w nim udział 86 osób.

Ilość projektów zrealizowanych w omawianym okresie oraz wartość środków przekazanych na aktywne programy przeciwdziałania bezrobociu nie odzwierciedla jednak prawdziwego oblicza walki z niekorzystnymi zjawiskami rynku pracy. Dlatego warto w tym miejscu odwołać się do kilku wskaźników efektywności działań podejmowanych w aglomeracji poznańskiej w porównaniu z miastami i powiatami o podobnej pozycji na terenie Wielkopolski.

Dla przykładu w 2003 r. na terenie Wielkopolski w ramach staży absolwenckich zaktywizowano 13 657 osób, przy czym wskaźnik zatrudnienia osób, które ukończyły taki staż wyniósł 54%. Na terenie aglomeracji poznańskiej staż absolwencki ukończyło 1518 osób, a efektywność zatrudnienia wyniosła 58,7%, podczas gdy na terenie powiatu kaliskiego i miasta Kalisza wskaźnik ten osiągnął poziom 63,2%, na terenie powiatu konińskiego i miasta Konina 66,1%, a na terenie powiatu leszczyńskiego i miasta Leszna 55,5%.

W 2004 r. staże absolwenckie na terenie całej Wielkopolski odbyły 17 834 osoby, w tym na terenie aglomeracji poznańskiej 2140 osób, przy wskaźniku zatrudnialności na poziomie 58,3%, podczas gdy na terenie powiatu kaliskiego i miasta Kalisza wyniósł on 32,6%, na terenie powiatu konińskiego i miasta Konina 63,9%, a na terenie powiatu leszczyńskiego i miasta Leszna 59,3%.

W 2005 r. natomiast wskaźnik zatrudnialności osób, które odbyły staże organizowane przez powiatowe urzędy pracy wyniósł na terenie powiatu kaliskiego i miasta Kalisza 57,7%, na terenie powiatu konińskiego z miastem Koninem 61,5%, na terenie powiatu leszczyńskiego z miastem Lesznią 56,7%, a na terenie powiatu poznańskiego z miastem Poznaniem 98,8%.

W zakresie prac interwencyjnych, robót publicznych oraz szkoleń wskaźnik efektywności zatrudnieniowej osób, które skorzystały z takiej oferty na terenie poszczególnych powiatowych urzędów pracy przedstawiają tabele 2, 3 i 4.

Tabela 2

Efektywność zatrudnieniowa osób, które skorzystały z prac interwencyjnych

Miejsce	2004	2005
powiat poznański i miasto Poznań	86,5%	97,2%
powiat kaliski i miasto Kalisz	75,3%	81,3%
powiat leszczyński i miasto Leszno	82,8%	88,2%
powiat koniński i miasto Konin	89,0%	87,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie komunikatów MPiPS.

Tabela 3

Efektywność zatrudnieniowa osób, które skorzystały z robót publicznych

Miejsce	2004	2005
powiat poznański i miasto Poznań	17,0%	58,9%
powiat kaliski i miasto Kalisz	49,3%	19,2%
powiat leszczyński i miasto Leszno	58,4%	42,2%
powiat koniński i miasto Konin	31,1%	59,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie komunikatów MPiPS.

Tabela 4

Efektywność zatrudnieniowa osób, które skorzystały ze szkoleń

Miejsce	2004	2005
powiat poznański i miasto Poznań	11,8%	45,8%
powiat kaliski i miasto Kalisz	14,8%	27,4%
powiat leszczyński i miasto Leszno	18,3%	42,0%
powiat koniński i miasto Konin	23,8%	47,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie komunikatów MPiPS.

VI. PODSUMOWANIE

W omawianym okresie polska gospodarka zanotowała szybki wzrost PKB z 1,4% w 2002 r. do 6,1% w 2006 r., przy czym stopa bezrobocia spadła z 20% w grudniu 2002 r. do 14,8% na koniec grudnia 2006 r.

Problem braku zatrudnienia w różnym stopniu dotknął kraje członkowskie UE, ale zagroził konkurencyjności całego Starego Kontynentu. Z tego względu wspólnotowa polityka regionalna miała na celu wyrównywanie różnic między państwami członkowskimi poprzez łagodzenie negatywnych skutków bezrobocia za pomocą funduszy strukturalnych. W tym okresie Polska opracowała niezbędne dokumenty programowe, aby skorzystać ze wspólnotowych narzędzi zwalczania niekorzystnych zjawisk rynku pracy. Odpowiedzialność za powodzenie tej misji spoczywała na instytucjach rządowych, samorządowych i prywatnych.

Aglomeracja poznańska, świadoma swojej szansy, aktywnie włączyła się w proces wykorzystania funduszy europejskich na rzecz zwiększenia zatrudnienia. Spadek stopy bezrobocia w omawianym okresie wiązał się jednak nie tylko ze zwiększonymi środkami przeznaczanymi na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, ale także z rosnącą migracją zarobkową młodych Polaków po otwarciu niektórych europejskich rynków pracy. To zjawisko doprowadziło do niedoboru wykwalifikowanych pracowników, pomimo całej „armii” osób pozostających bez pracy. Dodatkowo zwiększyła się grupa osób długotrwale bezrobotnych, a także wzrosła liczba wszystkich grup osób bezrobotnych w wieku powyżej 45 roku życia. Z tych względów sytuacja na rynku pracy w aglomeracji poznańskiej w latach 2002-2006, mimo znacznej poprawy, nie była korzystna i jeżeli nie ulegnie zmianie, może stać się hamulcem rozwoju gospodarczego regionu.

Wpływ na poprawę tej sytuacji może mieć jednak Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013, zatwierdzony przez Komisję Europejską we wrześniu 2007 r., który jest instrumentem realizacji strategii rozwoju całego województwa. Na jego wdrożenie przewidziana jest kwota ok. 1,6 mld euro. Prawie 29% tej kwoty ma być przeznaczona na inwestycje wpisane na listę projektów wzmacniających infrastrukturę komunikacyjną, przedsiębiorczość oraz informatyzację. Wykorzystanie tak dużych środków zgodnie z przeznaczeniem powinno przyczynić się do wzrostu zapotrzebowania na wykwalifikowaną siłę roboczą, która będzie stanowić o sile i konkurencyjności regionu.

Czynnikiem wspomagającym stała się też decyzja UEFA o przyznaniu Polsce i Ukrainie organizacji finałów mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012. Dla stolicy Wielkopolski, w której z pewnością będą rozgrywane mecze fazy grupowej, oznacza to szansę na promocję i przyciągnięcie nowych inwestorów. W tej sytuacji wiele przedsięwzięć uzyska priorytetowy charakter, a część inwestycji zostanie przyspieszonych, co nie pozostanie bez wpływu na zmiany sytuacji na rynku pracy.

Nie jest jednak wykluczone, że wielu mieszkańców aglomeracji poznańskiej, nieposiadających kwalifikacji pozostanie bez pracy, podczas gdy na rynku pojawią się dobrze wykwalifikowani pracownicy z innych krajów. Aby nie dopuścić do takiej sytuacji i przeciwdziałać izolacji na lokalnym rynku pracy, potrzebna jest jednak większa mobilność i zaangażowanie.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że lokalne instytucje samorządowe i prywatne coraz bardziej wychodzą naprzeciw oczekiwaniom rynku pracy, wykazując zwiększoną aktywność w pozyskiwaniu środków europejskich na

podnoszenie kwalifikacji obecnych i potencjalnych pracowników. Takie zjawisko jest bardzo korzystne dla regionu, gdyż zacieśnia współpracę pomiędzy wszystkimi stronami zainteresowanymi poprawą sytuacji na rynku pracy. Poza tym wyraźnie widać, że realizowane inicjatywy nie ograniczają się tylko do lokalnego rynku pracy, zataczają coraz szersze kręgi, co skutkuje rozszerzeniem świadczonej pomocy i wymianą doświadczeń oraz „dobrych praktyk”.

Transfer wiedzy oraz zwiększanie mobilności zawodowej mieszkańców aglomeracji poznańskiej z pewnością wpływają pozytywnie na konkurencyjność całego regionu, realizując tym samym założenia krajowej i europejskiej polityki rynku pracy.

*Mgr Robert Talaga jest doktorantem
Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.*

ACTIVE EMPLOYMENT POLICY IN POZNAŃ AGGLOMERATION IN THE PERIOD 2002-2006

Summary

One of the crucial aspects of European regional policy is effective implementation of a labour market policy which constitutes a smooth employment increase. In order to develop effective methods of fighting unemployment, a whole spectrum of regulations setting out the objectives and relevant strategies and tools to achieve that goal have been presented. Each country develops its own measures and then uses them in practice, and it also creates regulations allowing them to operate effectively at both, national and regional, levels.

The paper analyses the main objectives of the regional policy and tools that are used to achieve them, as well as key issues related to the labour market policy. The importance attached to the employment increase is confirmed by the vast range of aims and actions available to for successful implementation of an effective labour market policy. The regulations pinpoint the need of increasing employment through the human resources development, entrepreneurship support, education promotion and development of employment institutions and labour market tools.

The paper reports briefly on the active employment policy conducted in the powiat (county) of Poznań and city of Poznań, the so-called Poznań agglomeration and shows how the problem of unemployment in that region was combatted and solved in the years 2002-2006. The level of structural funds involved in the solving of that problem is then analysed. The study presented in the paper was intended to collect information and data to use them in comparative studies of regions of similar structures in Poland, in an attempt to collect more information on the actual Polands contribution in the implementation of the European, national and regional labour market policy.